

Afd./Medarb.

Jørgen Rishøj

/MP

Dato

26. februar 1986

J.nr.

Modtager/Emne

Forelæsning på Danmarks Biblioteksskoles kursus for biblioteksledere 27.3.1986 (Bymose Hegn).

Indledning

Jeg vil gerne først sige tak, fordi man har ønsket at tage dette punkt på lektionsplanen. Jeg er meget glad for at få lejlighed til at fortælle om Bibliotekscentralens planer om at gå ind og udvide vores tilbud til bibliotekerne med programmer til de mikrodatamater eller PC'ere, som nu begynder at holde deres indtog i bibliotekerne. Jeg er særlig glad for at få lejlighed til at lave denne Danmarkspremiere for en kreds som denne, som i marketingssproget ville blive betegnet som beslutningstagere og de potentielle nye købere.

Nu skal man ikke forvente, at den næste time vil blive meget teknisk. Alene af den grund at jeg hverken er datalog eller programmør. Derimod vil jeg gerne prøve at se lidt på de funktioner i bibliotekerne, hvor jeg mener, det kan være interessant at vurdere dem i relation til de muligheder, der ligger i mikrodatamaterne. I denne sammenhæng er det måske næsten en fordel ikke at arbejde i et bibliotek og dermed være præget af etablerede normer og arbejdsgange, men snarere gennem mit arbejde med udvikling og løsninger i Bibliotekscentralen at kunne prøve at forstå de behov, som man skal have løst, og få dem sat i en ramme og prøve at give det nogle nye perspektiver.

I forbindelse med de løsninger vi allerede har etableret, kan man sige, at der har været tale om en frugtbar dialog med brugerne, hvor vores rolle først og fremmest har været at bistå med at opstille kravene, således at den nye løsning kommer til at indgå som et led i en naturlig arbejdsgang som samtidig giver de lettelser og det administrative overblik, som mikrodatamaten giver mulighed for.

Hvilke opgaver skal løses?

1. Tekstbehandlingsopgaver
2. Regne/beregningsopgaver
3. Egl. biblioteksfunktioner/kartoteksprogram

1. Tekstbehandlingsopgaver

Det er heldigvis mange år siden, at den sirlige bibliotekshåndskrift blev erstattet af skrivemaskiner - ikke blot til kartotekskortene, men også til bibliotekets breve, beretninger o.s.v.

Den elektriske skrivemaskine med slet og ret tast og i de senere år med (små) disketter til lagring af tekst. Hermed er man nået til et stade, hvor ændringer og rettelser ikke længere ødelægger dagen for den, der ellers skulle have skrevet flere sider om.

Mikrodatamaten kan naturligvis bruges til tekstbehandling - og det på en langt mere avanceret måde. F.eks. med stavekontrol, orddelingskontrol, sideombrydning, snitflade til printere eller fotosættere.

(Evt. kombinere med sortering).

2. Regne/beregningsopgaver

Her tænker jeg først og fremmest på budget- og regnskabsfunktioner.

Med regnearksprogrammer kan man virkelig udnytte mikrodatamatenes styrke i forbindelse med sammentællinger, reguleringer, konsekvensberegninger.

Opgaver som kræver regnemaskine, håndskrevne manuskripter, renskrivning kan løses på en gang - og meget hurtigt.

3. Kartoteksprogrammer

Lad det være sagt med det samme, at ethvert programmelhus med respekt for sig selv leverer et produkt, som man kalder et kartoteksprogram. Taler man som bibliotekar med programmører om opgaver, man ønsker løst, vil man ofte få at vide, at det let kan løses med deres standardprogrammel.

En del af opgaverne vil givetvis ikke være mere komplicerede, end at det vil kunne lade sig gøre, men generelt er det vores erfaring, at man undervurderer

- 1) krav der stilles i forbindelse med bibliografisk databehandling
- 2) ønsker om yderligere udbygning eller integrering

Man kan også sige, at dette område netop er det, der kendetegner biblioteksbehovene og det derfor er naturligt at se på en brancheløsning ligesom revisorer, ejendomsmæglere og andre har det.

Anvendelse af PC'ere i BC

Hvis vi sammenligner de opgaver, bibliotekerne skal have løst med erfaringerne i BC, kan vi benytte den samme opdeling.

Tekstbehandling

Breve
Manuskripter, betænkninger
Planer

Koblet sammen med f.eks. sorteringsprogrammer, specialprogrammer til fotosats.

Regneark

Budgetlægning
Regnskabsopfølgning

Kartoteksprogrammel/Databaseprogrammel

Det er nogle af disse erfaringer, vi synes bør komme en større kreds til gode.

Når vi er begyndt at se på mulighederne for at imødekomme nogle behov i bibliotekerne for at få løst nogle traditionelle opgaver, som med fordel kan løses på mikrodatamater, hænger det sammen med at vi samtidig selv uden krystalkugle kan se, at den fremtidige udvikling og indtjeningsmulighed for vores traditionelle katalogprodukter, vil falde i takt med Biblioteksdatas succes. Dertil kommer, at store ressourcer i bibliotekerne vil blive bundet i edb-omkostninger og også flere blanketsystemer til administrativ benyttelse, vil bortfalde.

Vi har fundet det vigtigt, at vores viden og erfaring på biblioteksområdet kan bevares i Bibliotekscentralen. Den fremtidige biblioteksudvikling vil i høj grad være forankret i edb-løsninger, og hele Bibliotekscentralens eksistensgrundlag vil smuldre, hvis vi ikke følger med på dette område. Samtidig er det tanken, at denne service ikke mindst skal kunne bruges af biblioteker uden for den kommunale sektor.

Bibliotekscentralen tilbyder:

- Rådgivning/konsulentbistand
- Levering af standardprogrammell
- Programmering af specialløsninger
- Levering af hardware
- Levering af forbrugsmaterialer
- Benyttelse af BC's produktionsanlæg (fotosats, laser-print m.m.)

Konsulentbistand

- Vurdering af opgaver/arbejdsgange
- Konkrete forslag til løsninger
- Vurdering af programmer
- Vurdering af teknisk udstyr

Levering af

- Programmell
- Bibliografiske data
- PC'ere, printer, dæmpningskabinetter
- Disketter, papir og blanketter
- Færdige produkter produceret på BC's fotosætter/laser-printer.

NOTAT

4. (7)

Afd./Medarb.

Jørgen Rishøj

/MP

Dato

26. februar 1986

J.nr.

Modtager/Emne

Programmer

Når det drejer sig om valg af soft-ware, har Bibliotekscentralen dels erfaringer fra vores egne anvendelser af mikrodatamatprogrammer, dels har vi gjort en del for at vurdere de standardprogrammer, der findes. Det er klart, at der ved en sådan vurdering spiller personlige vurderinger og antipartier ind, idet sværhedsgrader og funktioner og mere eller mindre sofistikerede faciliteter indgår i et kompliceret samspil. Til gengæld er vi ikke bundet af noget bestemt fabrikat eller firma. Dog vil jeg nævne, at vi har indgået forhandleraftaler omkring leveringen af de to databaseprogrammer, vi i øjeblikket finder mest brugbare til biblioteksbrug.

Hardware

På samme måde vil det være ønskeligt, hvis vi kunne opbygge en rådgivning omkring valget af mikrodatamat. Også på dette område vil der være en række faktorer, som spiller ind: kan man lide skærmen, kan man lide tastaturet og mange andre ting. Udviklingen på dette område går så hurtigt, at det kan være meget vanskeligt at holde sin viden ajour.

Derfor må jeg sige, at vi i øjeblikket satser på udstyr fra Regnecentralen subsidiært udstyr fra SPERRY-Univac. Når vi har valgt to "maskinlinjer" har det sammenhæng med Biblioteksdatasystemets anvendelse af udstyr fra Regnecentralen og visse kommuners ønske om at sikre det, man kalder IBM-kompatibilitet. Det har først og fremmest noget at gøre med de styresprog, der ligger i mikrodatamaterne, og dermed muligheden for at køre det standard soft-ware, der tilbydes. Dertil kommer, at vi gerne vil ind på det private marked, hvor man netop ofte har valgt IBM.

Et råd vil jeg imidlertid gerne give, og det er, at når man alligevel skal ofre mange tusinde kroner på en mikrodatamat, er det en god investering at købe tilstrækkelig stor intern hukommelse, og det, der hedder en hård disk. Det er vores erfaring, at programmernes størrelse og datamængderne hurtigt bliver ganske store. Dertil kommer, at det set fra operatørens eller medarbejderens side er ikke blot nemmere, men også meget hurtigere at bruge en hård disk eller en winchester disk.

Afd./Medarb.

Jørgen Rishøj

/MP

Dato

26. februar 1986

J.nr.

Modtager/Emne

Printere

Tilsvarende må man gøre op med sig selv, hvad man vil forlange af den printer, der skal høre til installationen. Der findes flere typer: typehjulsprintere, matrix-printere, inkjetprintere og laserprintere. Man kan købe printere fra ca. 5.000 kr. til 60.000 kr. Det er altså den praktiske, faktiske anvendelse, der er afgørende for, hvilken type man vælger. F.eks. vil man være nødt til at vælge skønskriftprintere, hvis man ønsker at bruge blanketter og formularer med kopier og vil være sikker på at kopien bliver læselig. Man kan naturligvis også vælge at printe to gange og dermed undgå at skifte papir på printeren.

Som en indskudt bemærkning skal bemærkes, at man ved valg af printer til administrationen bør vælge printere, der kan tage en bred papirbane til kolonneopstillinger, der ofte fylder ganske meget. Alternativt kan man tænke sig valg af laserprinter, hvor man har mulighed for at anvende mindre skrift. Ja, man har sågar laserprintere som kombinerer funktionen at være printer og kopimaskine, hvorved man faktisk slår to fluer med et smæk.

Man skal også være klar over, at man bør ofre et dæmpningskabinet, hvis printeren ønskes placeret i nærheden af arbejdspladsen, i kontorer, hvor flere medarbejdere er samlet på en gang. Selv om printerne bliver stadig mere lydløse og nogle er så godt som lydløse, kan printerlyden være ganske irriterende for de medarbejdere, der ikke benytter den.

Forbrugsartikler

Bibliotekscentralen har traditionelt leveret det, vi kan kalde standardblanketter til bibliotekerne. Vi er klar over, at de nye printere vil ændre behovet for blanketter og typen af blanketter. På den anden side har vi fundet det rigtigt, at man fortsat skal kunne bestille sine fornødenheder i biblioteksmæssig henseende fra én leverandør, og vi vil derfor snart komme med konkret tilbud på printepapir, specialblanketter beregnet til printere, disketter m.v.

Special-programmer

- Enkle/overskuelige
- Brugervenlige (funktioner, indbygget hjælp)
- Dansksprogede
- Fleksible (tilpasningsmuligheder)
- Udviklingsmuligheder

Afd./Medarb.

Jørgen Rishøj

/MP

Dato

26. februar 1986

J.nr.

Modtager/Emne

Specialprogrammer

Når vi taler om, at programmerne skal være enkle og overskuelige, har det noget med at gøre, hvorledes man nemt kan orientere sig på det skærbillede, man har, og at funktionerne skal passe i rationelle arbejdsgange. Det skal være nemt at gå fra den ene funktion til den anden. Der skal være en rimelig grad af idiotsikring, således at forstå, at gør man noget forkert skal de data, der er lagt ind være sikret, og der skal komme en forståelig fejlmelding, som redegør for, hvad man skal gøre, ligesom der skal være hjælpefunktion relateret til den pågældende funktion, så man nemt kan få vejledning.

Det er et væsentligt punkt, fordi vi ikke tror på, at ret mange biblioteker sidder inde med egentlig programmeringseks-pertise eller erfaring med mikrodatamater. Det vil komme, men vi tror, det vil vare nogle år de fleste steder. Den indbyggede sikkerhed skal derfor være stor, når man starter disse systemer.

Det grundprogrammel, der vil ligge til grund for vores tilbud, vil være opbygget således, at man naturligvis kan anvende programmet, som det er, men vi er temmelig sikre på ud fra vores kendskab til bibliotekernes individuelle holdninger til lokale løsninger, at det vil være et krav, at programmerne er nemme at tilpasse.

Endelig vil vi bestræbe os på, at der etableres mulighed for, at forskellige programpakker bringes til at spille sammen.

Bibliotekerne inddrages i udviklingen

For at finde ud af, hvilke opgaver der trænger sig mest på, har vi været i forbindelse med en række biblioteker, som er begyndt at interessere sig for anvendelsen af mikrodatamater i biblioteket. Denne interesse førte til, at vi i 1985 nedsatte en lille arbejdsgruppe, som skulle finde ud af, hvilke generelle biblioteksopgaver man kunne forestille sig hensigtsmæssigt løst på mikrodatamater. Ud fra disse forslag, og i samarbejde med specielt interesserede biblioteker, vil vi udvikle forslag til programmeringsløsninger. Samtidig skal det understreges, at tanken er, at disse programmer skal være fleksible og kunne tilpasses lokale administrative forhold og funktioner.

Udvalget har foreslået programmer til lånerfortegnelser, foreningsregistre m.v., indkøbsrutiner, budgetkontrol, biblioteket kommer, hjemkaldelsesrutiner og tidsskriftkontrol. Tilfældet vil, at det er blevet lånerfortegnelsen med tilhørende "biblioteket kommer"-program samt et program til løsning af hjemkaldelsesrutiner, der er blevet først færdig.

Afd./Medarb. Jørgen Rishøj	Dato 26. februar 1986	J.nr.
Modtager/Emne "Her og nu"-løsninger		
<p>Flere af de påtænkte funktioner vil blive tilbudt på et senere tidspunkt gennem Biblioteksdata. Imidlertid ønsker man løsninger her og nu, og vi finder det naturligt, at man henvender sig til Bibliotekscentralen for at få gode råd. Alternativet ville være, at man henvender sig til lokale programmefirmaer. Derfor har det også været vigtigt, at der kan blive tale om fleksible programmer, som kan vedligeholdes lokalt og som er billige, således at de kan afskrives over få år, hvis man ønsker at tilslutte sig større og bedre systemer. Endelig ser vi det som en fordel at kunne tilbyde noget, der er skræddersyet i stedet for ét stort system, der er fællesmængden af manges ønsker. BC's mikrodatamatsystemer har ingen nødvendig sammenhæng med BASIS, men er lokalt udformet til at imødekomme lokale behov.</p>		
<u>De enkelte ideer</u>	<p>For at man kan danne sig et indtryk af, hvad det er, vi indtil nu har udarbejdet skitser til, har jeg medbragt nogle transparenter dels af systemer i drift, dels af vores interne arbejdsoplæg.</p> <p>Indkøbssystem</p> <p>Budget-styring</p> <p>Biblioteket kommer/Depotudlån</p> <p>Hjemkaldelse</p> <p>Tidsskriftstyring</p>	
<u>Nye katalogprodukter</u>	<p>Den opmærksomme deltager vil måske have bemærket, at jeg sprang et punkt over, da jeg fortalte om, hvad BC vil levere: bibliografiske data.</p> <p>Vi har jo været informationsleverandør gennem hele vores levetid, og også denne del af virksomheden må naturligvis tilpasses de nye tekniske betingelser.</p> <p>Vi arbejder på to fronter:</p> <ul style="list-style-type: none">- dels vil vi gerne lave nye produkter til nye kunder- dels overvejer vi løsninger, hvor vi kan distribuere bibliografiske data f.eks. på disketter. <p>I sidstnævnte tilfælde er det klart, at vi ser en sammenhæng mellem levering af data og levering af programmel, der kan udnytte disse data.</p> <p>Kopi: BS, DS, KW, LE. (Der foreligger transparenter til teksten).</p>	